

Ion Minulescu

Poetul,
văzut de Iser

Masiv, jovial, mușcând nervos țigara de foi, abordând fulare țipător colorate (dintr-o vădită plăcere de frondeur), Ion Minulescu a fost un răs-fățat al soartei literare, un tip familiar și anecdotic al peisajului cultural inter-belic.

Romanțele pentru mai tirziu, cu exotismul lor nostalgic, cu fluență verbală gilgiitoare, metaforică, superbă, gratuită, au impus un stil. Versul cantabil, afectînd solemnitate, ingenuu și totodată blazat, sentimental, dar și cinic, decurge „din stilul familiar francizant al cafenelei bucureștene, așa cum foarte adesea pariziana chanson e scrisă în argot”. (G. Călinescu). Prozatorul — romancier și novelist — nu se va emancipa de deprinderea cozeriei subțiri, din viața cotidiană. *Corigent la limba română, Cetiți-le noaptea...*, *Bărbierul regelui Midas* etc., proze de succes la vremea lor, „sînt niște gasconade, pline de enormități și de bucurștenisme” (G. Călinescu).

Om cu simțul sociabilității, Ion Minulescu s-a făcut agreabil pretutindeni, a schimbat, deseori, canapeaua cafenelei cu scaunul înaltului funcționar (director general în Ministerul Cultelor și Artelor, director al Teatrului Național...). Va primi Premiul național de poezie în 1928.

Se înțelege că acestui scriitor volubil, teatrul îi oferea un mijloc de expresie direct, în care putea fixa o umoare sau un erou șocant. E. Lovinescu vede în dramaturgia poetului proiecția unui erou unic, „un boem fantezist, disolut și farseur, aventurier amator de situații originale și paradoxale”. Cele peste zece texte, aproape toate reprezentate, sînt variațiuni pe teme frecvente în teatrul epocii — instabilitatea dragostei, înșingurarea artistului într-o lume mercantilă, artificialitatea legăturilor umane, într-un mediu frivol, avid de opulență burgheză.

Piesa de debut, *Pleacă berzele* (reprezentată la 10 ianuarie 1921, pe scena Teatrului Național din București), e marcată de atmosfera teatrului simbolist, prin adoptarea tehnicii sugestiei. Eroul, Mihnea Dornescu, posedat de instinctul migrației — existența sa este un voiaj perpetuu — se îndrăgostește, în popasul constanțean, de soția unui prieten. Confesiunile stîrnesc în Dornescu gelozii retrospective, căci frumoasa Irina mărturișește o infocată pasiune de adolescentă. Dialogul abil conduce la dezlegarea enigmei: chiar el, Dornescu, iubise cîndva pe femeia, în care, azi, nu identifică stinsul avînt! Donjuanul, tulburat de o secretă ofensă (nu poate iubi de două ori aceeași femeie, cum nu poate călători de două ori în același loc!), își părășește amanta, plătind poeticul gest cu viața: Irina îl impușcă. Tentă melodramatică nu exclude sprinteneala replicii și exotismul personajului, călătorit în Indii... Scenele „de salon” demască gratuitatea unei lumi formate, cum ar spune un personaj gorkian, din „vilegiaturiști în propria lor țară”, și amintesc de bunele comedii ale lui A. de Herz, precursorul, în acest sens, al lui Minulescu.

Manechinul sentimental, poate cea mai realizată piesă a poetului, este un ecou, dibaci captat, al unui celebru motiv pirandellian. Numai că, în această „comedie grotescă”, autorul este cel care pornește în căutarea personajelor sale. Dramaturgul Radu Cartian, boem ambițios, caută o eroină din *high-life*, și întîmplarea îl duce în budoarul Janei Ionescu-Potopeni. Prinsă în jocul propus de scriitor, de a confunda, voit, teatrul cu viața, Jana „trăiește” viața eroinei, sub privirile bonome ale soțului milionar, împăcat și cu această toană mondenă a nevastei. Dragostea dintre autor și „personaj”, dragoste „de manechin”, nesuștinută sufletește, eșuează, după sleirea si-

(Continuare la p. 104)

Ionuț NICULESCU

GIURGIU : Era un vis, nu erau paie...
TUDOR : Am umblat mult prin uzină.
Printre strungurile voastre și printre bancurile voastre de probe. „Dar ce faci, măi omule, în mijlocul uzinei, cu paiele-astea ? Unde le duci ?” Nu m-a întrebat nimeni. Nu s-a mirat nimeni. Nu m-a întrebat nimeni. (Pauză. Pauză lungă.)

GIURGIU (tun pas spre ieșire) : Am plecat.

TUDOR : Mai stai... Cafeaua e naturală, am făcut-o special pentru tine.

GIURGIU : Am treabă, Tudore. Mă duc la Pavel... Trebuie să dezafectăm... Mi s-a aprobat un climat de experiențe, ca să pun la punct sistemul.

TUDOR : Ai tot timpul să pui la punct sistemul. Mai stai o clipă cu mine...

GIURGIU : Nu pot. M-așteaptă și Tony...

TUDOR : Tony Vrăbiescu... Fanaticul Tony Vrăbiescu...

GIURGIU : Trebuie să discutăm, să vedem... Voi face un set de experiențe, înțelegi, nu una, ci un set de experiențe ! Vezi bine, am treabă !

TUDOR : Mai stai o clipă cu mine... E-adevărat, în afară de cafea, n-am ce să-ți ofer... decît o vorbă sinceră, în afara oricărei experiențe...

GIURGIU (se trage spre ușă) : Lasă-mă, Tudore. Am treabă. Trebuie să dezafectez, să-mi aleg oamenii. Am de făcut un set de experiențe, înțelegi, un set de experiențe ! Lasă-mă !

TUDOR : Miroane-băiete, și eu sint prins în experiența apelativelor... N-am avut ce face... Nu-i așa, însă, că tu, venind aici, nu făceai nici o experiență ? Intrînd aici, la mine în gheretă, și blind

cafea, și discutînd, nu-i așa că nu făceai nici o experiență ? Nu-i așa că, spunîndu-mi pe numele mic, nu făceai nici o experiență, ci chiar așa era ?

GIURGIU (expeditiv) : Da, sigur, Tudore. Dar acum am treabă. Trebuie să discut cu Pavel, și cu Tony, și cu Toma... Am treabă, trebuie să fac experiențele. Trebuie să pun la punct sistemul.

TUDOR (apucîndu-l de braț) : Mai stai o clipă, îți mai fac o cafea.

GIURGIU : Nu pot, Tudore. Lasă-mă. (Se smulge ușor brutal, eliberîndu-se de o încărcătură care-l deranja.) Am treabă. Cu Tony, cu Pavel, cu Toma. Niște oameni extraordinari. Care m-ajută să-mi fac experiența. Nici nu știam că-mi sint prieteni. Am fost un prost.

TUDOR : Nu sînteți prieteni. E doar o experiență. Experiența apelativelor...

GIURGIU : Ba nu. Sint prietenii mei ! Lasă-mă. M-așteaptă experiențele. Un set, înțelegi, un set întreg ! (Febril.) Mai ai țigări ? Poftim... ține ! (Îi pune cîteva țigări pe masă, apoi îi lasă tot pachetul.) Am plecat. Salut, Tudore. (Iese rapid. Citeva clipe de tăcere. Pe geamlîc luncă umbre.)

O VOCE : „neața, Tudore !

ALTĂ VOCE : Salut, Tudore !

ALTĂ VOCE : Să trăiești, Tudore !

(Bătrînul nu răspunde. Se îndreaptă către masă, ușor girbovit, cu mîna lipită de șold. Caută într-un sertar și scoate o țigară dintr-un pachet de „Mărășești”. O rulează apăsînd între degete. Soneria ceasului țipă prelung.)

S F Î R Ș I T

(Continuare de la p. 55)

tuaiilor posibile, imaginate de norocosul scriitor. Teza comediei — dragostea nu se poate susține artificial — atît de frecventă în teatrul epocii (în teatrul tuturor timpurilor, dealtfel), este un prilej, pentru umoristul jovial, să toarne în replică cinismul inteligent al unor atente observații sociale. Critica lumii avute este implicită, indiscreția cu care dramaturgul privește prin ușile larg deschise ale somptuosului apartament are hazul intrusului spiritual, care observă totul.

Între 1921 și 1940, piesele lui Minulescu s-au bucurat de distribuții prestigioase (Aristide Demetriade, Ion Livescu, Ion Morțun, Marioara Voiculescu, N. Bălțățeanu, Ion Sîrbul etc.), de regizori eminenți, ca Paul Gusty.

Comediile *Lulu Poppescu*, *Allegro ma non troppo*, *Amantul anonim*, *Porumbița*

fără aripi etc. (în seria de *Opere*, II, 1976, Emil Manu a început tipărirea integrală a dramaturgiei), chiar dacă arată, la o lectură atentă, intrigă lineară și caractere neadîncite psihologic, rețin, totuși, atenția, prin dialogul plin de „capcane” verbale, în care trăiește spiritul boem. Minulescu a scris o dramaturgie „de salon” sui-generis, în care salonul e urcat, burlesc, la mansardă, loc al desfătării artiștilor eternizați de Henri Murger — aceiași pretutindeni, în vremea cînd se clamau îndemnuri-manifest, pentru blamarea celor lipsiți de ideal : „Veniți, să vă aprind în suflet lumina stînselor făclii / Și-n versuri, fantasmagoria și vraja noilor magii ! / Iar cinturile voastre — / Cinturi cu care azi cerșiți o piine — / Să le-ncunun cu strălucirea aureolelor de miine !”